
Demokracie jako výzva světovým financím – poučení z islandské zkušenosti

---

Demokracie jako výzva světovým financím – poučení z islandské zkušenosti

18. 5. 2012; autor: P.K.; rubrika: i-Forum informuje

Prezident Islandské republiky Ólafur Ragnar Grímsson v rámci své návštěvy Česka rovněž proslovil přednášku na půdě Univerzity Karlovy. „Island v současné době zažívá impresivní ekonomický růst a má nižší nezaměstnanost než většina evropských zemí. Jsme rádi, že se Jeho Excelence s námi podělí o tajemství, které pomohlo úspěšně vyvést Island z krize,“ přivítal v pátek 18. května rektor UK profesor Václav Hampl váženého řečníka ve Vlasteneckém sále Karolina.

„Jsme nuceni se rozhodnout mezi demokracií a finančními trhy,“ řekl na začátku přednášky prezident Grímsson. Zkušenost s finanční krizí na Islandu a události v Evropě a dalších částech světa podle prezidenta navrací zpět do centra naší pozornosti některé zásadní otázky, jako je místo demokracie v naší společnosti.

Po desetiletí dominovala politice Evropy a USA teorie tržní ekonomie, která měla být zárukou úspěšné budoucnosti. Platilo, že čím menší bude role státu a politiky, tím bude svět úspěšnější. Ekonomická doktrína, že „žádná společnost neexistuje“, již prosazovala britská ministerská předsedkyně Margaret Thatcherová, se ovšem na Islandu nepotvrdila. Když na podzim 2008 zasáhlo Island finanční tsunami, založené na bludu, že trh má nejvyšší moc a že ekonomie je více než politika, byla stabilita islandského demokratického systému několik měsíců po kolapsu bank ohrožena, uvedl prezident Grímsson.

Selhání finančního systému ohrozilo islandský politický systém i sociální soudržnost. Vývoj přivedl Island blízko politickému a sociálnímu kolapsu. Island na rozdíl od ostatních evropských zemí postižených obdobnými problémy se rozhodl čelit problémům kombinací reforem ekonomiky, legislativy, exekutivy a soudů.

Podle prezidenta Grímssona nás krize nutí zodpovědět otázku, před kterou nemůžeme utéct: Kdo má mít větší moc v naší společnosti – demokracie, nebo finance, ekonomie, nebo politika? Jak upozornil islandský prezident, největším přínosem Evropy pro svět jsou demokracie, lidská práva, euro, a nikoli finanční trhy. „Soukromé banky mají mít možnost zbankrotovat stejně jako každá jiná soukromá společnost. Banky nejsou svatější než jiné společnosti v tomto ohledu,“ uvedl prezident Grímsson.

Stále silnější roli sociálních sítí se islandský prezident věnoval v druhé polovině své přednášky. Etablované a tradiční instituce moci se musí podle Grímssona vyrovnat se skutečností, že občané se pomocí facebooku mohou aktivovat, a že již nemusí využívat tradiční instituce. Právě veřejné mínění považuje islandský prezident za hybatele, který prostřednictvím těchto nástrojů může významně ovlivnit budoucí směřování světové politiky.

V následující diskusi se studenty a dalšími členy akademické obce Univerzity Karlovy se prezident Grímsson vrátil k významu sociálních sítí a hovořil i o uplatnění islandské zkušenosti v prostředí střední Evropy.